

הגזול ומאכיל

פרק עשירי בבא קמא

ק"ב.

עין משפט
נר מצוה

א א מ"י פ"ד מהלכות
מלוה ולוה הלכה ד סג
עשין קלג טו"ש"ע י"ד סימן
קס"א סעף ו'
ב ב ג ד טו"ש"ע ח"מ
סימן סס"א סעף ו':
ג ה ו ז טו"ש"ע ח"מ
סימן סס"א סעף ו'
ה ה ו ז טו"ש"ע ח"מ
סימן סס"א סעף ו'
ג ו ז טו"ש"ע ח"מ
סימן סס"א סעף ו'
ז ז טו"ש"ע ח"מ
סימן סס"א סעף ו':
ח ח טו"ש"ע ח"מ
סימן סס"א סעף ו':
ט ט טו"ש"ע ח"מ
סימן סס"א סעף ו':
י י טו"ש"ע ח"מ
סימן סס"א סעף ו':
יא יא טו"ש"ע ח"מ
סימן סס"א סעף ו':
יב יב טו"ש"ע ח"מ
סימן סס"א סעף ו':
יג יג טו"ש"ע ח"מ
סימן סס"א סעף ו':
יד יד טו"ש"ע ח"מ
סימן סס"א סעף ו':
טו טו טו"ש"ע ח"מ
סימן סס"א סעף ו':
טז טז טו"ש"ע ח"מ
סימן סס"א סעף ו':
יז יז טו"ש"ע ח"מ
סימן סס"א סעף ו':
יח יח טו"ש"ע ח"מ
סימן סס"א סעף ו':
יט יט טו"ש"ע ח"מ
סימן סס"א סעף ו':
כ כ טו"ש"ע ח"מ
סימן סס"א סעף ו':

מוסף רש"י

הניח להן אביהן מעות
של רבית ברי אין
חייבין להחזיר. דלמינן
והשיב את הגזילה אשר גזל,
והני לא גזול מיד, דקניניה
בשמי רשות וקביל רשות
יורש כרשות לוקח דמי
(דע"ל ע"ז). משמשיין
בה כל ימי שאלתה.
כל ימי משך חמון ששאלה
אביהן מן סבליס (בתובות
ד"ד). מתה אין חייבין
באונסיה. דלמינן לא
שאלין יניהו עלה (שם).
דמי בשר בזול. כל
זוזא שטיין בחרצבה דנקי,
היי אמריין עבתי מן
שמי (ב"ב קמ"ו) ויעזר
יחזירו לבעלים (בתובות
ד"ד). אחריות נכסים.
קרקעות (שם). איכא
דמתני לה ארישא
למיני הניח להן אביהן
אחריות נכסים חייבין
לשלם ואמריין דחייבין
בלומין דלשמיטת נכסים
דלזבון ממיים משעת
שאלה (שם). ואיכא
דמתני לה ארישא
היכל לטבחה וס' הניח
להן אביהן אחריות נכסים
משלמין משלמי שאלה רמו
ולא גזול. דלמינן לא
למדק (שם). כל שכן
ארישא. כטובתיה שאלה
(שם). ופליגא דרב פפא.
דלמיר (לקמן) הניח ארישא
דמטו לה אונסין הוא
דלמי חובת עליה ולא
משעת שאלה (שם). אבל
ארישא לא. אם מתה לא
מחייב לשלמי ולא אמריין
אישמעוד נכסי דלזבון
משעת שאלה (שם). והיינו
דרב פפא. דלמיר לא
אמריין משעת שאלה רמו
עליה משלמין אלא משעת
אונסין וליקן והיה שעתא
לימיה לשולל דלמידי (שם).
היתה פרה שאולה לו
וטבחה בשבת פטור.
דהיא שעתא דקא טבח
לה גזיל לה ממרה ומיהא
ומנון בלאו כאלה. ולא
גרסיין שאם אין גניבה אין
טביחה ואין מכירה. דגני
שאל לא שייך לא כפל ולא
ארבעה וחמשה. שהרי חייב
בקרן לעולם אפילו טוען
טענת גנב ואין קנס אלא
או בגנב או בשומר חנם
הפטור עלמו בטוען טענת
גנב שאמר נגנבה (שם).

אע"פ שהן יודעין שהם של רבית ברי. וא"ת והכי מדקדק
מינה דכרשות לוקח דמי דלפילו לאו כרשות לוקח דמי
א"ש דפטורין כיון דמדעת נתן לו לימניה גביה צמורת גזילה אלא
צמורת הלואה א' ולכן אין חייבין להחזיר דמלוה על פה אינו גובה מן
היורשין וי"ל דאע"ג דמדעת נתנס
לו איתנייהו גביה צמורת גזילה דהוי
כמתניה בטעות דלא נתן לשם מתנה
אלא צמורת רבית ומיקרי גזילה
בעיניה כיון שהמעות בעין והיו חייבין
להחזיר אי לאו דכרשות לוקח דמי
והוי שנוי רשות:

ורא פש כך גביה ורא מירי
פטורין. מנו שהיו יכולין
לומר החזרנו לך א"ג כגון שאין עדי
גזילה אלא הודאת הבנים בלבד:
קטנים והוא אמר קטנים פטורין.
ל"ג דהא לאו קושא היא
דהיא דלעיל כסומכוס והך כרנן
דפירש בקונטרס אלא הי"ג בכל
הספרים ואכילת קטן מילי מששא
אית ציה לא היא אלא מוין ומנן
חש"ו פגיעתן רעה כו' וה"נ הי"מ
למפקד מאכילת גדולים אמאי חייבין
כי אכלו לרב סקל לאחר יאוש ולרמי
בר חמא לפני יאוש אע"ג דכי גזילה
קיימת חייבין כי אכלו פטורים כדפ"ל
אלא פריך טפי להדיא אקטנים
וליכא לאוקמי כגון שהניח להן אביהן
אחריות נכסים ולהכי א"ש הא
דגדולים חייבין לשלם אכל קטנים
קשה דמ"מ יש לפטור מטעם דלין
דהא לא פטורים ממאי טעמא אלא
לסומכוס ולא לרנן:

כל ימי שאלתה ומתה אין חייבין באונסיה וכסבורים של אביהם היא
וטבחהו ואכלוה משלמין דמי בשר בזול הניח להם אביהם אחריות נכסים
חייבין לשלם איכא דמתני לה ארישא ואיכא דמתני לה ארישא
דמתני לה ארישא כל שכן ארישא ופליגא דרב פפא מאן דמתני לה ארישא
אבל ארישא לא והיינו דרב פפא דא"ר פפא דהיתה פרה גנובה לו וטבחה
בשבת חייב שכבר חייב בגניבה קודם שיבא לידי איסור שבת היתה פרה
שאולה לו וטבחה בשבת פטור שאיסור שבת ואיסור גניבה באין כאחד ת"ר
והשיב את הגזילה אשר גזל מה ת"ל אשר גזל יחזיר בעין שגזל מכאן אמרו
הגזול ומאכיל את בניו פטורין מלשלם הניח לפניהם בין גדולים בין קטנים חייבין
משום סומכוס אמרו גדולים חייבין קטנים פטורין בר חמוה דרבי ירמיה טרק
גלי באפיה דרבי ירמיה אתא לקמיה דרבי אבין אמר שלו הוא תובע
א"ל והא מיתניא סהדי דאחוקי ביה בחיי דאבוה א"ל וכי מקבלין עדים

פפא דלמיר לקמן לא רמי חיוב אונסיה אשאל עד שעה שחאנס: ואיכא דמסני לה ארישא. וטבחהו ואכלוה משלמים דמי בשר בזול
ואם הניח להן אביהן קרקע משלמין פרעון שלם דהוה אינהו צמקוס אצוהו והואיל והן אכלוה משלמין: אבל ארישא. דמתה כדכרה
לא דלא אמריין אשמעוד נכסים דלא רמי חיוב אונסין על השואל עד שעת אונסין והכא כי אמרישא לימיה לשואל והני לא קבול
עליהו מירי: והיינו דרב פפא דלמיר הניח פרה גנובה לו. כלומר גנב פרה מערב שבת וטבח בשבת חייב אף בתשלומין ארבעה
וחמשה שהרי נחמייד בקרן קודם שיבא לידי איסור סקילה ואף על גב דקנסא לא אחי עליה עד שבת לא פטרינא ליה מקנסא משום
חיוב מיתה דלמיר באלו נערות (כתובות דף לז): קנס חידוש הוא שחידשה תורה הלכך אע"ג דמקטיל משלם: היספ פרה שאולה לו וטבחה
בשבת פטור. מן הכל דלא אמריין משעת שאלה מחייב ליה אקרינא וקמה צרשומיה אפילו למלאך המות אלא בשעת טביחה הוא
דגזילה ואיסור שבת וגניבה באין כאחד ופטור מן הקרן משום דקם ליה צרצרה מיניה וקנסא ליכא דהא אין כפל ולא ארבעה
וחמשה אלא בגנב עלמנו מצית בעלים או בשומר חנם הבא לפטור עלמנו בטענת גניבה^ה אבל שאל ונשא סכר ושוכר שאין
יכולין להפטר בטענת גנב אין בהן כפל כדלמיר בכמה דוכתי לא אם אמרת בשומר חנם שכן משלם תשלומי כפל מאמר בש"ש כו':
שאם אין גניבה אין טביחה ואין מכירה לא גרס ליה. ואנן שמעינן כאלו וצמכות ולד: וכן פירש לנו רבינו שאם אין גניבה אחר שפטור
מן הקרן משום דקם ליה צרצרה מיניה אין טביחה קנס נמי לא משלם ואף על גב דחידוש הוא ואין מיתה פוטרתה הכא דליכא קרן
פטור דתשלומי ארבעה וחמשה אמר רחמנא^ו ולא תשלומי ג' וד' וכי מדלית מהכא קרנא הוה לו ג' ללאן וד' לנכר. ולא היה לי לב להבין
את מושל שטעם זה אין כריך לכאן שיהי אין קנס שואל הטובה ואפילו אמריין כרב פפא דעד השתא קם צרשומא דמרה אפילו
הכי גזלן נעשה עליה ולא גנב שאין דין גנב אלא בטוען טענת גנב והוה שומר חנם. וכי גרס ליה בכתובות [שם] גרסיין ליה ובמתלא
^ה דרבא דלמיר התם גנב וטבח בשבת פטור שאם אין גניבה כו' דהתם בגנב עלמנו קאי וליכא למיפטריה מקנסא אלא משום
האי טעמא אבל צרצרה פפא ליכא למגרסא לא התם ולא הכא ואידי דמילתא דרב פפא איתמר התם גני מלתא דרבא
אונסא נמי אגב שטפא צרצרה פפא ותשובות רב האי גאון מסייעא לי: בעין שגנב. כלומר אם גזילה קיימת יחזיר אכל אין
גזילה קיימת פטור וצדיקה ליכא לאוקמה אלא בצנור: בר חמוה דרבי ירמיה. קטן הוא: ערק גלי. דלת פתוחה צבית אצוי
סגר ולא הניח ליכנס לפי שהיה רוצה רצי ירמיה להחזיק צה: דאחוקי צה בחיי דאצוה. והיה טוען שאצוי מכרה לו או נתנה לו:
של

לפני יאוש. לשינוי רשות בלא יאוש לא קני וכי אין גזילה קיימת
שאלוה אחרי מות אביהן פטורין דלית ליה דרב סקל: מאן דמסני
לה. להא דרמי בר חמא אצרייתא כ"ש אמתימתין דליכא טעמא
אחרינא למפטריה אלא האי כל כמה דלא מחסרת לה למתימתין
משמע דגזילה קיימת: מאן דמסני
לה אמתימתין אבל אצרייתא רמי בר
חמא. משום טעמא דקרא מתני לה
כרבא. ל"א איפכא גרסיין מאן דמתני
לה אמתימי כ"ש אצרייתא דמתנימתין
איכא לאוקמה בשאלוה אבל צרייתא
קמי שידעין שהן של רבית אלמא
דקיימי בעין וקמי פטורים דרשות
יורש כרשות לוקח ומאן דמתני לה
אצרייתא אבל אמתימתין רמי בר
חמא בשאלוה מתני לה כרבא
(ו) ורשאון שמעתי ובייקר: גדולים
חייבים. ומי בר חמא מוקי לה
לפני יאוש: קטנים פטורים. דלאו
בני דינא יניהו ואע"פ דגזילה קיימת
מיהו מחסרה גזייתא וסומכוס הוא
דפטר קטנים לקמן: ואין אנו יודעין
השנויות. ושם אצוי חישב לך
דמי: משום דאין יודעים פטורים.
במתיה. הואיל ויודעים שבגזילה צהא
לידו דברי ושמא הוא זכרי עדיף:
לא היא אלא דאויק אזוקי. נכנס
לחצר דנגול והזיקו מי מחייבי קטנים
לשלם והא אן תנן לעיל (דף פ"ה).
והס שחבולו צמחיים פטורים והכא
כיון דאכלוה מאן כפי להו לשומי:
הניח לפניהם. ועדיין לא אכלוה
אפילו קטנים חייבים כיון דגזילה
קיימת צרשומא דמרה הוא וצנן הוא
דפליגי עליה דסומכוס ולא תקשי
אצרייתא דלעיל דלמיר גדולים חייבין
קטנים פטורים: אין חייבין באונסיה.
דלא קבילו עליהו ונעירותא: בזול
כל זוזא שטינא בחרצבה דנקי וכן כל
היכא דמתני בזול צפרק מי שמת
צ"ב דף קמ"ו): והיינו שני שלישי דמיס
וכולוה דמיס לא נשלמו דאי הוו
יעי דצעו שלומי לא הוו אכלי צרשא
והעור יחזירו כמות שהוא: איכא
דמתני (ו) להא. הניח להן אביהן אחריות
נכסים חייבין: ארישא. דקאמר מתה
אין חייבין באונסיה ואם הניח להן
אביהן קרקעות חייבין לשלם
דלשעתיד נכסים מחייב דלזבון
דקסבר רבא חיוב אונסיה משעת
שאלה מוטל על השואל ופליגא דרב

פפא דלמיר לקמן לא רמי חיוב אונסיה אשאל עד שעה שחאנס: ואיכא דמסני לה ארישא. וטבחהו ואכלוה משלמים דמי בשר בזול
ואם הניח להן אביהן קרקע משלמין פרעון שלם דהוה אינהו צמקוס אצוהו והואיל והן אכלוה משלמין: אבל ארישא. דמתה כדכרה
לא דלא אמריין אשמעוד נכסים דלא רמי חיוב אונסין על השואל עד שעת אונסין והכא כי אמרישא לימיה לשואל והני לא קבול
עליהו מירי: והיינו דרב פפא דלמיר הניח פרה גנובה לו. כלומר גנב פרה מערב שבת וטבח בשבת חייב אף בתשלומין ארבעה
וחמשה שהרי נחמייד בקרן קודם שיבא לידי איסור סקילה ואף על גב דקנסא לא אחי עליה עד שבת לא פטרינא ליה מקנסא משום
חיוב מיתה דלמיר באלו נערות (כתובות דף לז): קנס חידוש הוא שחידשה תורה הלכך אע"ג דמקטיל משלם: היספ פרה שאולה לו וטבחה
בשבת פטור. מן הכל דלא אמריין משעת שאלה מחייב ליה אקרינא וקמה צרשומיה אפילו למלאך המות אלא בשעת טביחה הוא
דגזילה ואיסור שבת וגניבה באין כאחד ופטור מן הקרן משום דקם ליה צרצרה מיניה וקנסא ליכא דהא אין כפל ולא ארבעה
וחמשה אלא בגנב עלמנו מצית בעלים או בשומר חנם הבא לפטור עלמנו בטענת גניבה^ה אבל שאל ונשא סכר ושוכר שאין
יכולין להפטר בטענת גנב אין בהן כפל כדלמיר בכמה דוכתי לא אם אמרת בשומר חנם שכן משלם תשלומי כפל מאמר בש"ש כו':
שאם אין גניבה אין טביחה ואין מכירה לא גרס ליה. ואנן שמעינן כאלו וצמכות ולד: וכן פירש לנו רבינו שאם אין גניבה אחר שפטור
מן הקרן משום דקם ליה צרצרה מיניה אין טביחה קנס נמי לא משלם ואף על גב דחידוש הוא ואין מיתה פוטרתה הכא דליכא קרן
פטור דתשלומי ארבעה וחמשה אמר רחמנא^ו ולא תשלומי ג' וד' וכי מדלית מהכא קרנא הוה לו ג' ללאן וד' לנכר. ולא היה לי לב להבין
את מושל שטעם זה אין כריך לכאן שיהי אין קנס שואל הטובה ואפילו אמריין כרב פפא דעד השתא קם צרשומא דמרה אפילו
הכי גזלן נעשה עליה ולא גנב שאין דין גנב אלא בטוען טענת גנב והוה שומר חנם. וכי גרס ליה בכתובות [שם] גרסיין ליה ובמתלא
^ה דרבא דלמיר התם גנב וטבח בשבת פטור שאם אין גניבה כו' דהתם בגנב עלמנו קאי וליכא למיפטריה מקנסא אלא משום
האי טעמא אבל צרצרה פפא ליכא למגרסא לא התם ולא הכא ואידי דמילתא דרב פפא איתמר התם גני מלתא דרבא
אונסא נמי אגב שטפא צרצרה פפא ותשובות רב האי גאון מסייעא לי: בעין שגנב. כלומר אם גזילה קיימת יחזיר אכל אין
גזילה קיימת פטור וצדיקה ליכא לאוקמה אלא בצנור: בר חמוה דרבי ירמיה. קטן הוא: ערק גלי. דלת פתוחה צבית אצוי
סגר ולא הניח ליכנס לפי שהיה רוצה רצי ירמיה להחזיק צה: דאחוקי צה בחיי דאצוה. והיה טוען שאצוי מכרה לו או נתנה לו:
של

פפא דלמיר לקמן לא רמי חיוב אונסיה אשאל עד שעה שחאנס: ואיכא דמסני לה ארישא. וטבחהו ואכלוה משלמים דמי בשר בזול
ואם הניח להן אביהן קרקע משלמין פרעון שלם דהוה אינהו צמקוס אצוהו והואיל והן אכלוה משלמין: אבל ארישא. דמתה כדכרה
לא דלא אמריין אשמעוד נכסים דלא רמי חיוב אונסין על השואל עד שעת אונסין והכא כי אמרישא לימיה לשואל והני לא קבול
עליהו מירי: והיינו דרב פפא דלמיר הניח פרה גנובה לו. כלומר גנב פרה מערב שבת וטבח בשבת חייב אף בתשלומין ארבעה
וחמשה שהרי נחמייד בקרן קודם שיבא לידי איסור סקילה ואף על גב דקנסא לא אחי עליה עד שבת לא פטרינא ליה מקנסא משום
חיוב מיתה דלמיר באלו נערות (כתובות דף לז): קנס חידוש הוא שחידשה תורה הלכך אע"ג דמקטיל משלם: היספ פרה שאולה לו וטבחה
בשבת פטור. מן הכל דלא אמריין משעת שאלה מחייב ליה אקרינא וקמה צרשומיה אפילו למלאך המות אלא בשעת טביחה הוא
דגזילה ואיסור שבת וגניבה באין כאחד ופטור מן הקרן משום דקם ליה צרצרה מיניה וקנסא ליכא דהא אין כפל ולא ארבעה
וחמשה אלא בגנב עלמנו מצית בעלים או בשומר חנם הבא לפטור עלמנו בטענת גניבה^ה אבל שאל ונשא סכר ושוכר שאין
יכולין להפטר בטענת גנב אין בהן כפל כדלמיר בכמה דוכתי לא אם אמרת בשומר חנם שכן משלם תשלומי כפל מאמר בש"ש כו':
שאם אין גניבה אין טביחה ואין מכירה לא גרס ליה. ואנן שמעינן כאלו וצמכות ולד: וכן פירש לנו רבינו שאם אין גניבה אחר שפטור
מן הקרן משום דקם ליה צרצרה מיניה אין טביחה קנס נמי לא משלם ואף על גב דחידוש הוא ואין מיתה פוטרתה הכא דליכא קרן
פטור דתשלומי ארבעה וחמשה אמר רחמנא^ו ולא תשלומי ג' וד' וכי מדלית מהכא קרנא הוה לו ג' ללאן וד' לנכר. ולא היה לי לב להבין
את מושל שטעם זה אין כריך לכאן שיהי אין קנס שואל הטובה ואפילו אמריין כרב פפא דעד השתא קם צרשומא דמרה אפילו
הכי גזלן נעשה עליה ולא גנב שאין דין גנב אלא בטוען טענת גנב והוה שומר חנם. וכי גרס ליה בכתובות [שם] גרסיין ליה ובמתלא
^ה דרבא דלמיר התם גנב וטבח בשבת פטור שאם אין גניבה כו' דהתם בגנב עלמנו קאי וליכא למיפטריה מקנסא אלא משום
האי טעמא אבל צרצרה פפא ליכא למגרסא לא התם ולא הכא ואידי דמילתא דרב פפא איתמר התם גני מלתא דרבא
אונסא נמי אגב שטפא צרצרה פפא ותשובות רב האי גאון מסייעא לי: בעין שגנב. כלומר אם גזילה קיימת יחזיר אכל אין
גזילה קיימת פטור וצדיקה ליכא לאוקמה אלא בצנור: בר חמוה דרבי ירמיה. קטן הוא: ערק גלי. דלת פתוחה צבית אצוי
סגר ולא הניח ליכנס לפי שהיה רוצה רצי ירמיה להחזיק צה: דאחוקי צה בחיי דאצוה. והיה טוען שאצוי מכרה לו או נתנה לו:
של

(א) צ"מ סב. לעיל ד:
(ב) ספ"ה ספ"ה.
(ג) ספ"ה ספ"ה. (א) לעיל כ
צ"מ מנ: צ"ב קמ"ו.
(ד) ספ"ה ספ"ה. (א) לעיל
סו. וס"ג. (א) ספ"ה ספ"ה:
ונמלא שהוא עלמו נגבה.
(א) שמות כב, ח (ח) ז"ל
לדכר וכן בסמוך.

תורה אור השלם

1. אל תשח ממונו ואלו
ותרבות ויראת מאלהיך
והי אחיך עמך.
ירקיא כה לו
2. ותיקח כ"י וקטא וקשם
והשיב את הגזלה אשר
גזל או את העשק אשר
עשק או את הפקדון אשר
אשר הפקדו אמו או את
האברה אשר מקצא:
ירקיא ה כג

הגהות הב"ח

(א) גמ' לא מזהר ליה
רמנא (מאן דמתני וכו'
מתני לה) מא"מ וי"ב ס"א
מאן דמתני אמתימתין
כ"ש אצרייתא ומאן
דמתני לה אצרייתא
אבל אמתימתין רמי בר
חמא כרבא מתני לה:
(ב) שם ומתלי את בניו:
(ג) רש"י ד"ה מאן דמתני
וכי כרבא (ורשאון שמעתי
ועיקר) מא"מ וי"ב ס"א
ראשון שמעתי ואחרון
עיקר: (ד) ד"ה איכא
דמתני לה להא דהניח:

גליון הש"ס

גמ' פרה שאולה
והחובשים בה כל ימי
שאלתה. עין שטיה
מקובלת בצ"מ דף קט ע"א
ד"ה א"י עד האלנה שס
הרשב"א וה"ר:

הגהות מורה"ב

רנשבורג
אן תוב' ד"ה א"י וכו'
ולכן אין חייבין להחזיר
דמלוה על פה. עין שער
המק' פ"ט מהלכות מלוה
ולוה הלכה ה' ד"ה
ורא"י: